

TÜRK-İŞ | Haber Bülteni

Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu

Bayındır Sokak No: 10 Kızılay - Ankara | Tel: (0.312) 433 31 25-29 | Faks: (0.312) 433 85 80 - 433 68 09

facebook.com/turkiskonfederasyonu | twitter.com/turkiskonf | www.turkis.org.tr

26 Haziran 2014

HAZİRAN 2014 AÇLIK ve YOKSULLUK SINIRI

- ✓ YARI AÇ-YARI TOK GEÇİYOR ÖMÜR...
- ✓ DÖRT KİŞİLİK AİLENİN AÇLIK SINIRI 1.158 LİRA, YOKSULLUK SINIRI 3.772 LİRA
- ✓ MUTFAK ENFLASYONUNDA ONİKİ AYLIK ARTIŞ YÜZDE 13,35
- ✓ BİR KİŞİNİN YAŞAM MALİYETİ 186 LİRA, ASGARİ ÜCRET İSE 45 LİRA ARTTI.

Ramazan Ayı'nın arifesinde mutfak harcamasında önemli bir değişiklik olmadı. Mevsim etkisiyle sebze-meyve fiyatlarında görülen gerileme, bazı gıda ürünlerinde ramazan nedeniyle gerçekleşen fiyat artışlarını dengeledi.

Çalışanların elde ettikleri gelirin yapmak durumunda oldukları harcama tutarının gerisinde kalması nedeniyle, aileleriyle birlikte yarı aç-yarı tok sürdürmek durumunda kaldıkları yaşamlarındaki olumsuzluk ise devam etti.

İşveren-Devlet temsilcileri tarafından işçi kesiminin muhalefetiyle belirlenen ve Temmuz ayından itibaren 45 liralık artışla 891,03 lira olarak uygulanacak asgari ücret, değil bir ailenin yaşam maliyetini, bir işçinin bile geçimini sağlamaktan uzak kaldı. Bekar bir işçi için belirlenen asgari ücret, tek kişi için bu ay hesaplanan 1.377 lira tutarındaki yaşam maliyetinin sadece üçte ikisini karşıladı. Asgari ücretin 45 lira artacak olmasına karşın bir kişinin yaşam maliyeti altı ay öncesine göre 186 lira arttı.

TÜRK-İŞ, 27 yıldan bu yana her ay çalışanların geçim koşullarını ortaya koymak ve temel ihtiyaç maddelerindeki fiyat değişikliğinin aile bütçesine yansımalarını belirlemek amacıyla "açlık ve yoksulluk sınırı" araştırmasını gerçekleştirmektedir. Konfederasyonun çalışması, insan onuruna yaraşır bir yaşam sürdürebilmek için yapılması gereken harcama tutarını ortaya koymaktadır. Bu tutar ücret olmayıp, haneye girmesi gereken toplam gelirdir.

TÜRK-İŞ'in yaptığı çalışmanın 2014 Haziran ayı sonuçlarına göre:

- Dört kişilik bir ailenin sağlıklı, dengeli ve yeterli beslenebilmesi için yapması gereken gıda harcaması tutarı (açlık sınırı) 1.158,09 lira,
- Gıda harcaması ile birlikte giyim, konut (kira, elektrik, su, yakıt), ulaşım, eğitim, sağlık ve benzeri ihtiyaçlar için yapılması zorunlu diğer harcamaların toplam tutarı (yoksulluk sınırı) ise 3.772,27 liradır.

Tablo 1: Dört Kişilik Ailenin Açlık ve Yoksulluk Sınırı (TL/Ay)

	Haziran 2013	Aralık 2013	Mayıs 2014	Haziran 2014
Yetişkin Erkek Gıda Harcaması	287,30	299,01	324,02	323,56
Yetişkin Kadın Gıda Harcaması	236,90	247,18	264,68	264,27
15-19 Yaş Grubu Çocuk Gıda Harcaması	297,81	318,62	341,96	342,23
4-6 Yaş Grubu Çocuk Gıda Harcaması	199,65	216,77	226,88	228,03
Açlık Sınırı	1.021,67	1.081,59	1.157,55	1.158,09
Yoksulluk Sınırı	3.327,91	3.523,09	3.770,52	3.772,27

* Gıda harcaması tutarı, yuvarlama nedeniyle, toplamda farklı olabilmektedir.

TÜRK-İŞ'in verileri temel alındığında Haziran 2014 ayı itibariyle "mutfak enflasyonu"ndaki değişim şöyle oldu:

- Ankara'da yaşayan dört kişilik bir ailenin "gıda için" yapması gereken asgari harcama tutarı **bir önceki aya göre** yüzde 0,05 oranında artış gösterdi.
- Yılın **ilk altı ayı** itibariyle artış oranı yüzde 7,07 olarak gerçekleşti.
- Gıda enflasyonunda **oniki ay itibariyle artış oranı** yüzde 13,35 oldu.
- **Yıllık ortalama artış oranı** ise yüzde 11,69 olarak hesaplandı.

Tablo 2: Gıda Harcamasındaki Değişim

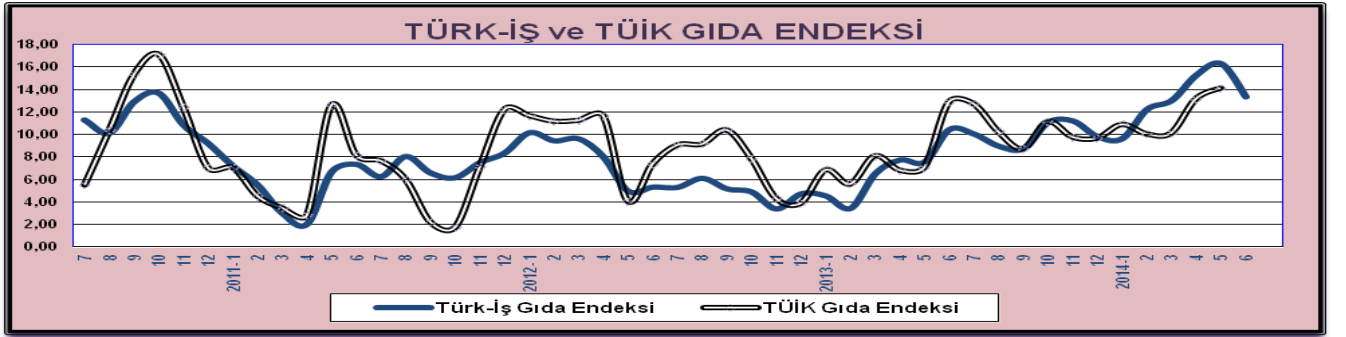
	Haziran 2011	Haziran 2012	Haziran 2013	Haziran 2014
Bir önceki aya göre değişim oranı (%)	-0,38	-0,04	2,65	0,05
Bir önceki yılın Aralık ayına göre değişim oranı (%)	1,20	-1,64	3,72	7,07
Bir önceki yılın aynı ayına göre değişim oranı (%)	7,36	5,33	10,45	13,35
12 aylık ortalamalara göre değişim oranı (%)	8,16	7,55	5,82	11,69

Gıda harcaması çalışmasına temel alınan beslenme kalıbında yer alan ürünlerin fiyatlarında Haziran 2014 itibariyle gözlenen değişim şöyledir:

- Süt, yoğurt, peynir grubunda; peynir fiyatında artış tespit edilirken, süt ve yoğurt fiyatı ortalamada değişmedi. Özellikle sütte, takip edilen 7 markada sürekli ve birbirini kontrol eden fiyat değişiklikleri dikkat çekti.
- Et, tavuk, balık, sakatat, bakliyat ürünlerinin bulunduğu grupta; ramazan ayı öncesi et fiyatındaki artış aile bütçesini olumsuz etkiledi. Balık ürünleri fiyatı kültür balığı ağırlıklı olarak artarken, tavuk ve sakatat fiyatı bu ay yine aynı kaldı. Geçtiğimiz ay fiyatı gerileyen yumurtanın tanesi ise 40 kuruşa yükseldi. Bakliyat (nohut, mercimek, kuru fasulye, barbunya vb) fiyatları aynı kaldı.
- Bu ay özellikle sebze fiyatındaki gerileme mutfak harcamasına olumlu katkı yaptı. Geçtiğimiz ay 3,14 lira olan ortalama sebze fiyatı bu ay 2,78 lira olarak hesaplandı. Meyve fiyatı ise fazla değişmedi ve bu ay ortalama kilogram fiyatı 3,67 lira oldu. Hesaplama yapılırken -her zaman olduğu gibi- pazardaki mevsim ürünleri esas alındı ve ürünlerin tek tek ağırlığı yerine genel bir meyve-sebze tüketimi temel alınarak ortalama fiyat üzerinden yapılması gereken harcama tutarına ulaşıldı. Haziran 2014 itibariyle sebze-meyve ortalama kilogram fiyatı 3,17 lira olarak hesaplandı. Bu tutar geçtiğimiz ay 3,34 liraydı.

- Ekmek, pirinç, un, makarna, irmik gibi ürünlerin bulunduğu grupta; ramazan ayı ile birlikte pide tüketimi tercih edildiğinden mutfak harcamasına ek yük geldi. Pide fiyatı 1,50 lira olarak belirlenince (300 gramı) ekmek fiyatında bu aya özgü fiyat artışı ortaya çıktı, ancak yerel yönetimin satışını yaptığı ekmek ve pide fiyatı piyasayı biraz dengeledi. Makarna fiyatında yürütülen kampanyalarda kilogramı 10 kuruş ucuzlarken, bulgur fiyatı biraz arttı, diğer ürünlerin fiyatı değişmedi.
- Son grup içinde yer alan gıda maddelerinden; tereyağı, margarin, zeytinyağı ve ayçiçekyağı fiyatı değişmedi. Ancak geçtiğimiz aylarda düşük fiyatla piyasaya giren bir gıda markasında bu ürünlerdeki düzenli fiyat artışı dikkati çekti. Siyah zeytin fiyatı aynı kaldı ve fakat yeşil zeytin fiyatı geriledi. Yağlı tohum ürünlerinden (ceviz, fındık, fıstık, ayçekirdeği vb) fındık fiyatı arttı, çekirdek fiyatı biraz geriledi. Şeker bu ay yine zam gördü. Tuz fiyatı yine değişmedi. Aynı şekilde reçel, pekmez ve bal fiyatı aynı kaldı. Salça fiyatı ise önemli oranda arttı. Baharat (kimyon, nane, karabiber, vb) ürünleri bu ay değişmedi. Çay fiyatı artarken ıhlamur fiyatı geriledi.

Mutfak enflasyonunda - önceden işaret edildiği üzere- beklenen düşme eğilimi bu aydan itibaren ortaya çıktı. Aşağıdaki grafikte son oniki ay itibariyle TÜRK-İŞ ve TÜİK gıda endeksinde izlenen değişim yer almaktadır. Konfederasyonumuz çalışmasında da görüleceği üzere yılbaşından bu yan gıda fiyatlarında görülen yükselme eğilimi bu ay düşüşe geçti.

Konfederasyonumuzca hesaplanan tutarlar ücret düzeyi olmayıp haneye girmesi gereken toplam gelir miktarıdır. Ancak ailede tek çalışan olduğunda, ailenin tek gelir kaynağı da ağırlıklı olarak ücret geliri olmaktadır. Hanehalkının büyüklüğü arttıkça yapılması gereken zorunlu ihtiyaç harcamaları da artmakta ve fakat ele geçen gelir düşük kalmaktadır. Çoğu zaman haneye girmesi gereken gelir ile ele geçen gelir arasındaki fark arttıkça geçim koşullarının yükü de artmaktadır. Bu durum, yoksulluğun boyutunu ortaya koyan önemli bir gösterge olmaktadır.

TÜRK-İŞ'in bu araştırması alanında ilktir ve daha sonra bu alanda yapılan benzeri çalışmalara örnek olmaktadır. "Açlık ve Yoksulluk Sınırı" çalışmasında hesaplamaya temel olan gıda maddelerinin fiyatları, Konfederasyonumuzca piyasadan, market ve semt pazarları sürekli ve düzenli dolaşarak doğrudan tespit edilmektedir. TÜİK tarafından derlenen fiyat verileri kullanılmamakta ve fakat gelişmeleri değerlendirmek ve kıyaslama yapmak için sonradan izlenmektedir. Çalışma bu niteliğiyle bağımsızdır.

Konfederasyonumuz her ayın son haftasında ve TÜİK açıklamasından yaklaşık bir hafta önce hesaplama sonuçlarını kamuoyuna açıklamaktadır ve bu yönüyle, tüketici fiyatlarındaki artış eğilimini yansıtan "öncü gösterge" niteliğini de taşımaktadır.

AÇIKLAMALAR

Çalışanların, kendilerine ve ailelerine saygın yaşam düzeyi sağlayacak bir gelir elde etmeleri esastır. Yoksulluk, genel anlamıyla, insanların temel ihtiyaçlarını karşılayamama durumu olarak tanımlanmaktadır. Yoksulluk sınırı tutarı, bir ailenin, insan onurunun gerektirdiği zorunlu ihtiyaçları karşılayabilmesi için yapması gereken harcama düzeyidir.

Türkiye’de bu konuda düzenli bir çalışma bulunmamaktadır. TÜRK-İŞ, var olan bu eksikliği gidermek amacıyla, Aralık 1987’den bu yana düzenli olarak her ay, gıda harcaması tutarını ve buradan hareketle açlık ve yoksulluk sınırını açıklamaktadır.

Türkiye’de yoksulluk sınırı ve yoksulluğun boyutları ile ilgili ilk resmi çalışma TÜİK tarafından 14 Nisan 2004 günü açıklanan “2002 Yoksulluk Çalışması”dır.

Çalışanların, kendilerine ve ailelerine yetecek bir ücret almaları gereği açıktır. Ancak temel ihtiyaçların karşılanabilmesini sağlayacak ve refahtan pay almasını mümkün kılacak ücretin hesabı nasıl yapılacaktır? İşçinin yaşam standardını sürdürmesi ya da iyileştirmesi için gerekli olan tutar ne kadar olmalıdır? Kuşkusuz bu ve benzeri soruların cevabını vermek kolay değildir. Gerekli olacak tutarın hesabı, yaşam standardı ve tüketim alışkanlıklarına da bağlı olarak kişiden kişiye, hatta ülkeden ülkeye farklılıklar göstermektedir.

İşçinin ailesiyle birlikte, insan onuruna yaraşır bir yaşam düzeyi sağlayabilecek harcama tutarını belirlemek için yapılabilecek hesaplamalardan biri, beslenmeye ilişkin ihtiyaçların belirlenmesidir. Dengeli beslenebilmek için, yetişkinlerin ihtiyaç duyacağı kalori miktarı ile çocukların yaşlarına göre gerekli olan kalori miktarının ne olması gerektiği hakkında bilimsel araştırmalar yapılmıştır. Sağlığın korunabilmesi için bu kalorileri sağlayacak besin miktarları yanı sıra, gerekli protein, yağ ve karbonhidrat miktarları konusunda da belirlemelerde bulunulmuştur. Bu kapsamda, farklı büyüklükteki aileler için toplam besin ihtiyacı hesaplanabilmektedir.

TÜRK-İŞ’in bu çalışmasında, dört kişilik bir ailenin, bilimsel olarak belirlenmiş beslenme kalıbı temel alınmaktadır. Anılan beslenme kalıbı, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Teknolojisi Yüksek Okulu’ndan sağlanmıştır. Günlük kalori ihtiyacının hesabında, hem yetişkin kişiler hem de genç ve çocuk nüfus dikkate alınmaktadır. Buna göre yetişkin erkek için 3500, yetişkin kadın için 2300, 15-19 yaş grubundaki erkek çocuk için 3200 ve 4-6 yaş grubundaki çocuk için 1600 kalorilik liste temel alınmıştır.

Çalışmada kullanılan besin grubunda şu besin maddeleri yer almaktadır:

Birinci grupta; süt, yoğurt, peynir... İkinci grupta; et, tavuk, balık, sakatat ürünleri, yumurta, kuru bakliyat (nohut, mercimek, kuru fasulye, barbunya vb)... Üçüncü grupta; meyve ve sebze... Dördüncü grupta; ekmek, makarna, pirinç, bulgur, un, irmik, diğer tahıl unları... Beşinci grupta; tereyağı, margarin, ayçiçeği yağı, zeytinyağı, zeytin, yağlı tohum (ceviz, fındık, fıstık vb), şeker, reçel, marmelat, bal, pekmez, tuz, baharat (kimyon, karabiber, pul biber, nane vb), çay, ihlamur, salça...

Araştırmada, dört kişilik bir ailenin fizyolojik ihtiyaçları ile tutarlı, yeterli ve dengeli beslenmesini sağlamak için gerekli olan kalori sayısı ve bunu karşılayacak besinlerin cins ve miktarı temel alınmaktadır. Ankara’da çalışanların yoğun olarak alışveriş yaptıkları market ve semt pazarları ayda iki-üç kez dolaşarak fiyatlar derlenmekte ve yapılması gereken asgari düzeydeki gıda harcaması tutarı hesaplanmaktadır.

“Açlık Sınırı” dört kişilik bir ailenin, sağlıklı ve dengeli beslenebilmesi için bir ayda gıda için yapması gereken asgari harcama tutarını tanımlamaktadır.

İnsan onuruna yaraşır düzeyde yaşam sürdürebilmek için gereken harcama tutarı, hiç kuşku yok ki, gıda ile sınırlı değildir. Gıda harcaması yanında giyim, konut, ulaşım ve diğer ihtiyaçlar için gerekli tutarın da ayrıca hesaplanması gerekmektedir. “Yoksulluk sınırı” zorunlu ihtiyaçlar için yapılması gereken toplam harcama tutarını ifade etmektedir.

Gıda dışındaki zorunlu harcamaların tutarını ayrıntılı olarak ve tek tek hesaplamak için kullanılabilecek, “beslenme kalıbı” benzeri bir bilimsel ve objektif yöntem -maalesef- mevcut değildir. Bu tutarın hesaplanmasında, genellikle aile bütçesi yöntemi kullanılmaktadır. Ailelerin elde ettiği geliri ve temel ihtiyaçları için yaptıkları harcamaları gösteren çalışmalardan yararlanılarak bir hesaplama yapılabilmektedir. Diğer bir ifadeyle, ailelerin toplam harcamaları içindeki “gıda” payı temel alınarak gıda dışı harcamalara ulaşılmaktadır.

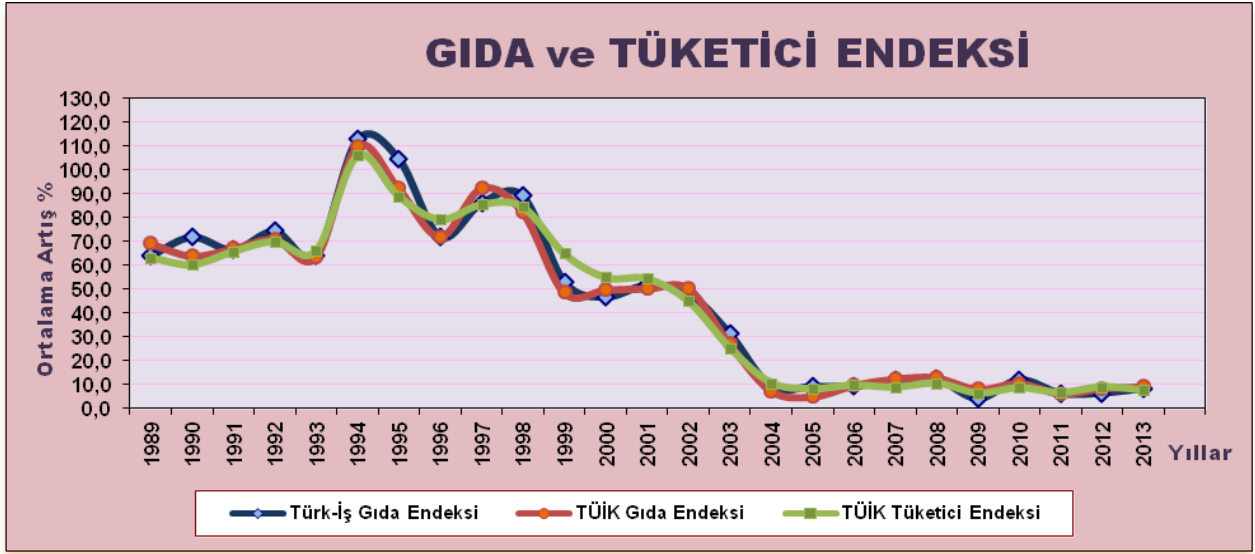
Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından, aile bütçesine yönelik anket çalışması yapılmaktadır. TÜİK, ülke genelinde yaptığı anket ile ailelerin elde ettiği geliri ve tüketim harcamalarını bulmaktadır. TÜİK’in 2003-2004 Hanehalkı Tüketim Harcamaları Anketi’ne göre gıda harcamalarının toplam tüketim harcamaları içindeki payı yüzde 30,70 oranındadır.* Hesaplamalarda bu oran esas alınmaktadır.

TÜRK-İŞ çalışması sonucu açıklanan yoksulluk sınırı tutarı, işçinin eline geçmesi gereken ücret düzeyi değildir. Bu değerlendirme eksik bir yaklaşımın ifadesidir. Yoksulluk sınırı tutarı, ailenin yapması gereken insan onurunun gerektirdiği harcama düzeyidir ve bir bakıma, haneye girmesi gereken toplam gelirin alt sınırını ortaya koyan önemli bir göstergedir. Ancak çoğu zaman, ücretli çalışan ailenin tek gelir kaynağı olduğundan yoksulluk sınırı tutarı olması gereken ücret düzeyi olarak görülmektedir.

TÜRK-İŞ’in bu çalışmasıyla hesaplanan gıda harcama tutarında, aylar ve yıllar itibariyle meydana gelen değişimi yansıtan oranları enflasyon verisi olarak değerlendirmek de ihtiyatlı bir yaklaşımı gerektirmektedir.

Konfederasyonumuzun yirmi yedi yıldan bu yana her ay düzenli olarak yaptığı gıda harcaması tutarındaki değişim, bir bakıma TÜİK’in açıkladığı tüketici fiyatlarındaki değişimin yönünü ortaya koyan öncü gösterge niteliğindedir. Nitekim 1988-2013 yıllarını kapsayan dönemdeki TÜİK tüketici fiyatları endeksindeki artış ile birlikte tüketici fiyatları içinde önemli alt harcama grubu olan gıda harcamalarındaki yıllık ortalama değişim TÜRK-İŞ gıda harcaması ile kıyaslandığında -neredeyse- paralel bir gelişme hemen dikkati çekmektedir.

* TÜİK 2005 yılı için bu oranı yüzde 28,3; 2006 yılı için yüzde 28,5; 2007 yılı için yüzde 28,4, 2008 yılı için yüzde 26,6; 2009 yılı için yüzde 26,7; 2010 yılı için yüzde 27,1; 2011 yılı için yüzde 26,2 olarak hesaplamıştır. 2012 yılı için bu oran yüzde 25,1 ve 2013 için yüzde 23,5’dir.

Ancak, yinelemek gerekir ki, bu çalışma, tüketici fiyatları endeksi olarak değerlendirilmemelidir.

Dar gelirliler ailelerin elde ettiği gelirin yeterli ve dengeli beslenme için gerekli harcamaları bile karşılayabilecek düzeyde olmadığı açıktır. Aileler, düşük düzeydeki geliriyle beslenme ve beslenme dışı harcamaları karşılayabilmek için çeşitli malların fiyatlarını da dikkate alarak tüketim malları arasında tercihte bulunmak zorunda kalmaktadır. Çoğu zaman fiyatı yüksek olan gıda maddeleri yerine fiyatı düşük olan gıda maddelerini seçmektedir.

Bu durumda olan aileler, büyük bir olasılıkla beslenme dışı harcamalarının (kira, ulaşım, yakıt, elektrik ve benzerleri) bir kısmını da beslenme harcamalarından kısararak elde edebilmektedir. Sonuçta, gelir düzeyinin düşük ve yetersiz olması, dar gelirliler kişi ve ailelerin sağlıklı ve dengesiz beslenme yapmasına yol açmaktadır.

TÜRK-İŞ tarafından hesaplanan açlık ve yoksulluk sınırı tutarları ile elde edilen gelir arasındaki fark, çalışanların içinde bulunduğu geçim sıkıntısının boyutlarını ortaya koyan önemli bir gösterge olmaktadır.